

Hur hanteras dödfall inom ortodoxa kyrkan?

De ortodoxa och österländska kyrkorna har ofta samma trosuppfattning, gudstjänstliv och kyrkorätt. Många gamla traditioner leder tillbaka till apostlarnas tid då den kristna kyrkan grundades.

Medlemskap i österländska kyrkor

De kyrkor som under 300- och 400-talet befann sig utanför det Väst- och Östromerska riket kallar vi idag "österländska kyrkor". Kyrkor med detta ursprung i Sverige är:

- Armeniska ortodoxa kyrkan
- Eritreanska ortodoxa tewahdo kyrkan
- Etiopiska ortodoxa kyrkan
- Koptiska ortodoxa kyrkan
- Syrisk ortodoxa kyrkan
- Österns assyriska kyrka

De ortodoxa kyrkorna är idag, tillsammans med de österländska kyrkorna, den andra största gruppen trossamfund i Sverige med cirka 131 000 troende. De ortodoxa kyrkor som finns representerade i Sverige är:

- Antiokiska ortodoxa kyrkan
- Bulgariska ortodoxa kyrkan
- Estniska ortodoxa kyrkan
- Finska ortodoxa kyrkan
- Gammalkalendariska Grekisk-ortodoxa kyrkan
- Grekisk-ortodoxa kyrkan (Konstantinopels patriarkat)
- Makedoniska ortodoxa kyrkan
- Rumänsk-ortodoxa kyrkan
- Ryska ortodoxa kyrkan
- Serbisk-ortodoxa kyrkan

Grundtankar

De ortodoxa och österländska kyrkorna har ofta samma trosuppfattning, gudstjänstliv och kyrkorätt men inte en administrativ gemenskap. Många gamla traditioner leder tillbaka till apostlarnas tid då den kristna kyrkan grundades.

Före dödsfallet

Det är viktigt att en svårt sjuk får kontakt med sin präst. Prästen förbereder den döende genom ett personligt och själavårdande samtal, vilket leder fram till att den döende får bikta sig och

ta emot nattvarden. Särskilda böner kan också förrättas. Bikten bör ske i ett enskilt rum, vilket är särskilt viktigt om den döende vårdas på sjukhus. I rummet ställs ett bord som altare med en vit duk där man lägger ikoner och kors.

Omhändertagande

Det är tradition att kroppen kommer i jorden så snart som möjligt, helst inom 24 timmar, vilket ibland kan vara utmaning att organisera i Sverige av administrativa skäl. Vidare är det tradition att läsa Psaltaren oavbrutet vid den döda kroppen tills begravningen äger rum. Även det ställer till problem i Sverige på grund av den långa väntetiden mellan dödsfall och begravning.

Det finns inga hinder för obduktion för att fastställa dödsorsak eller bidra till framtida forskning. En lättare balsamering kan göras om kroppen ska transporteras till ett annat land.

Den ortodoxa kyrkan har inte gemensamt tagit ställning angående organdonation, men många företrädare anser att organdonation och transplantation är acceptabelt så länge syftet är att rädda en människas liv. Syrisk ortodoxa kyrkan accepterar inte att organ avlägsnas vid obduktion.

Svepning och visning

Helst ska påklädning utföras av de närmast anhöriga och man använder den avlidnas finaste kläder, strumpor och skor. Har den avlidna blivit döpt som vuxen kan man klä med dopdräkten. En Kristusikon eller en ikon som föreställer det helgon vars namn den avlidna bär, placeras i den avlidnas händer som om hen kysser ikonen. Det förekommer även att man lägger ett kors i kistan. Ibland tas ikonen ur kistan innan den sänks i graven.

Enligt Syrisk ortodoxa kyrkan ska den avlidna svepas i en vit linneklädnad efter det att den klätts. På den avlidnas bröst placeras ett rött

FONUS

—
ETT PERSONLIGT
AVSKED

kors av tyg som symboliserar Jesu blod. Ett liknande kors läggs sedan ovanpå kistan. Kistan som den avlidna läggs i bör vara av trä eftersom det överensstämmer med tron att åter "bli jord".

Vissa ortodoxa kyrkor föreskriver att avlidna kvinnor ska kläs av kvinnor och avlidna män ska kläs av män. I praktiken förekommer också svepning enligt svensk sed, oftast utförd av begravningsbyrån.

Begravningsceremoni

En ortodox kristen begravning hålls endast för troende ortodoxa kristna, helst i en ortodox kyrka. Det finns också traditioner för ceremoni som kan skifta lokalt och mellan olika kyrkor, även om de generellt följer samma ordning. Vid begravningen förs kistan in i kyrkan med fotändan först och den avlidna ska placeras med ansiktet mot altaret. Kistlocket är avtaget så att närstående kan ta ett sista farväl och så att prästen kan gjuta olivolja från oljelampan över kroppen.

Församlingen står upp under ortodoxa gudstjänster, män till höger och kvinnor till vänster. Vaxljus som delats ut före begravningen hålls tända under hela gudstjänsten. Vid avskedstagandet, som också kallas för "sista kyssen", går var och en fram och kysser den avlidnas panna samt ikonen eller korset i den avlidnas händer. Därefter återvänder man motsols till sin plats.

Efter ceremonin i kyrkan bärs kistan ut till graven där den återigen öppnas. Prästen läser åminnelsegudstjänst, håller olivolja, sött vin och kol från rökelsekaret korsvis över kroppen. Slutligen tar prästen jord och strör korsvis över kroppen. Begravningsgudstjänstens ordning kan variera beroende på vem (biskop, präst eller lekman) som ska begravas och när på kyrkoåret begravningen äger rum.

Separata åminnelsegudstjänster kan ske i kyrkan eller begravningshemmet kvällen före begravningen, på tredje dagen, nionde dagen, fyrtionde dagen och årsdagen av ett dödsfall. Vid en åminnelsegudstjänst bär man fram vetegröt (Kolliva) som ett tecken på uppståndelsen.

Minnesstund

Efter begravningsgudstjänsten är det vanligt att de närmast anhöriga bjuder de närvarande på en måltid.

Gravsättning

Gravsättning sker i samband med begravningsceremonin och kremering förekommer inte. Ortodoxa begraver helst sina döda på en för ortodoxa välsignad del av kyrkogården.